

ЧЕТ ТИЛИНИ ЎҚИТИШ МУАММОЛАРИ ВА ЗАМОНАВИЙ ПЕДАГОГИК ЁНДОШУВ

Зебо Юлдошевна Абдурахмонова

Тошкент давлат транспорт университети ўқитувчиси

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада ҳаётимизни таълим соҳасидаги ютуқ ва камчиликлари ҳақида гап борганда бу бевосита ўқитиш мазмунига бориб тақалади. Маълумки, бугунги кунда ҳар қандай фан ўқитилиши учун белгиланган мақсадга кўра, унинг мазмуни танланади. Ҳамда уларни ўрганиш учун зарур бўлган инновацион технологиялар фойдаланиш усулари келтирилган.

Калит сўзлар: Чет тили, чет тили оммалаштириш, замонавий технологиялар, замонавий методлар, инновацион технология, технологик воситалар, усуллар.

КИРИШ

Ҳаётимизни таълим соҳасидаги ютуқ ва камчиликлари ҳақида гап борганда бу бевосита ўқитиш мазмунига бориб тақалади. Маълумки, бугунги кунда ҳар қандай фан ўқитилиши учун белгиланган мақсадга кўра, унинг мазмуни танланади. Уни ўзлаштириш учун унга мос методлар танланади. Сўнгра ўқув воситалари ва ниҳоят, буларга мос равишда ўқитиш шакли танланади. Биз фанни, жумладан чет тилини ўқитишда ва тингловчига етказиб беришда баъзи қийинчиликларга дуч келарканмиз, уларга сабабчи бўлган омилларни кўриб чиқишимиз жоиз. Аввало танланган адабиётларга эътибор қаратиш керак. Масалан, техник йўналишларда халқаро таълим стандарти бўйича талабга жавоб берадиган дарслик ва адабиётларнинг йўқлиги шулар жумласидандир. Илм-фан жадал тараққий этаётган, замонавий ахборот-коммуникация тизимлари воситалари кенг жорий этилган жамиятда ўқув адабиётларининг янги авлодини яратиш, уларни тайёрлаш борасидаги илмий-услубий, ташкилий ва молиявий масалаларни ҳал қилиш, узлуксиз таълим тизимида Кадрлар тайёрлаш миллий дастури мақсадларига эришишни таъминлашга қаратилган чораларни ишлаб чиқишни талаб қилади. Сифатли ўқув адабиёти нафақат ўрганувчиларнинг қизиқишини оширади балки етарлича тайёргарликка эга бўлмаган ўқитувчиларнинг камчиликларини ҳам бартараф қилади. Бошқача айтганда ҳатто таълим олувчиларни сифатли дарслик билан ўқитаётган

оддий ўқитувчи ҳам яхши ўқитувчига айланиши мумкин. Яъни, яхши ўқиш ҳам, самарали ўзлаштириш ҳам ўқув адабиёти билан чамбарчас боғлиқдир. Шунингдек, яратиладиган ўқув адабиётларининг мазмуни таълим олиш, янги билимларни ўқув адабиётларидан мустақил излаб топиш кўникмаларини шакллантиришга йўналтирилган бўлиши керак. Ўқув адабиётларнинг мазмуни эркин фикрлаш, олинган билимларни босқичма-босқич бойитиш, мукаммаллаштириб бориш, мустақил таълим олиш, янги билимларни ўқув адабиётлардан излаб топиш кўникмаларини ҳосил қилишни таъминлаши керак. Ваҳоланки, таълим масканлари фанни ўқитишда ўзларининг махсус намунавий дастури ва фан дастурларига таянади ва шу асосида дарс олиб боради. Режа эса шу дастурлардаги адабиётлар юзасидан тайёрланади, лекин берилган барча адабиётлар ҳам ҳамма олий ўқув юрти йўналишларига мос келмаслиги мумкин. Танланган мавзуларнинг ҳаётийлиги, долзарблиги ва талаба билимига мослиги дарснинг самарасини, талабани қизиқишини ва кўзланган мақсадга эришишнинг муҳим воситасидир. Машғулотлар жараёнида фойдаланиладиган интерфаол методлар ва дидактик уйинли технологиялар эса ўқувчи-талабаларнинг билиш фаолиятини фаоллаштириш, дарслик ва кўшимча адабиётлар устида мустақил ишлаш, нутқ ва мулоқот маданиятини ривожлантириш, уларни онгли равишда касб-хунарга йуллаш, дидактик ўйин давомида вужудга келган қийинчиликларни бартараф этишда мўлжални тўғри олиш, ҳар хил вазиятларни таҳлил қилиб, тўғри хулоса чиқаришга, ўзаро фикр алмашишга ва уларни тўлдиришга замин ҳозирлайди. Таълим мазмунини ўзлаштиришда талабаларнинг билим савияси, ўзлаштириш даражаси, таълим манбаи, дидактик вазифаларга мувофиқ ва муносиб равишда қуйидаги интерфаол методлар қўлланилади. Ҳар бир босқичнинг ўзига хос мазмунини баён қилиш мантиқи ва методлари бор. Таълимда ҳар доим мазмун ва методлар муаммоси мавжуд, бу муаммолар бир-бири билан узвий боғланган. Педагогик технология асосида дарс ўтишда энг асосий талаб талабанинг ҳаётий тажрибаси аввал ўзлаштирган билимлари ва қизиқишлари асосида билим беришни кўзда тутати. [1,45]

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Анъанавий ўқув жараёнида асосий омил бу педагогнинг фаолияти ҳисобланса, педагогик технологияда биринчи ўринга таълим жараёнидаги талабаларнинг фаолияти қўйилади. Шундай экан, замонавий педагогик технологияларни таълим жараёнига жорий қилиш, хорижий ҳамда ҳамдўстлик давлатларидаги педагогик

технологиялардан фойдаланиб, ўзимизнинг замонавий педагогик технология тизимини вужудга келтириш борасида амалга оширилаётган ишларни умумлаштириш ва амалда қўллаш учун қуйидагиларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ бўлади. Демак ўқув жараёнидаги танланган метод ҳам гуруҳдаги талабалар билимини ҳисобга олган ҳолда ишланиши керак. Агар танланган метод орқали талаба ижодий ишласа, гуруҳ фаол бўлса, мавзунини таҳлил қила олса, бу ҳар икки томоннинг кўзланган мақсадидир. Фанда ўзига хос қўллаш керак ва мумкин бўлган технологияни танлашда ўқитувчи ўз маҳорати ва имкониятига таянади. Педагогик технологияларни қўллашдан мақсад – дарсни қизиқарли ва самарали ўтказиш, талабаларнинг фанга бўлган қизиқишларини ошириш, билимини мустаҳкамлаш, шунингдек талаба ва ўқитувчи муносабатларини тўғри ташкиллаштиришдир. Бунда натижага эришиш учун ўқитувчи бирор техник воситадан ёки тарқатма материаллардан, ўйинли машқлардан, жумбоқли саволлар ва шунга ўхшашлардан фойдаланиши мумкин, лекин бунинг учун хонанинг, гуруҳнинг ҳолатини, яъни талабалар сонини, уларнинг имкониятини, билим савиясини ҳисобга олиши зарур. Агар ўқитувчи учун самарали, лекин талабага тушунарсиз ёки билимига нисбатан қийинлик қиладиган, вақт ҳисобга олинмаган педагогик технология натижа бермайди, шундай экан бу ҳар томонлама ўйлаб қўлланилиши керак бўладиган технологиядир. Юқоридаги ҳолатларни инобатга олган ҳолда чет тили дарсида ҳам бир неча янги педагогик технологиялардан фойдаланиш мумкин. Таълим жараёнида педагог мавзу ёки матнни ўргатиш режасини тузар экан, ушбу режада талаба фаолияти ўз аксини топмоғи, вазифаларни бажариш учун талабага бериладиган кўрсатмалар, юзага келган билиш машаққатини ҳал қилишда уларнинг шахсий манфаатдорлиги ҳисобга олинishi лозим. Жаҳон тажрибасига таянадиган бўлсак, сўнгги йилларда Европа мамлакатларида кенг оммавийлик тусини олган ўқитиш методларидан бири кичик гуруҳларни ташкиллаштириш. Гуруҳларга берилган вазифалар босқичма-босқич навбатланиши яъни галма-галланиши лозим. Таълим йуналиши ва педагогик мақсад ҳамда вазифалардан келиб чиққан ҳолда бундай гуруҳлар аралаш билимли (аъло, яхши, қониқарли) талабалар орқали шакллантирилади ва унда барча талабанинг галма-гал иштироки талаб қилинади. Бу эса ўқувчи-талабага ҳам ўз ижодини намойиш қилишга, муносабатга киришишида, ўз фикрини баён қилишига ва хатоларини англашига ёрдам беради. Таълим мазмунини ўзлаштиришда талабаларнинг билим савияси, ўзлаштириш даражаси, таълим манбаи, дидактик вазифаларга мувофиқ ва муносиб равишда қуйидаги интерфаол методлар

қўлланилади. Интерфаол методлар - бу жамоа бўлиб фикрлаш деб юритилади, яъни педагогик таъсир этиш усуллари бўлиб, таълим мазмунининг таркибий қисми ҳисобланади. Бу методларнинг ўзига хослиги шундаки, улар фақат педагог ва ўқувчи-талабаларнинг биргаликда фаолият кўрсатиши орқали амалга оширилади. [2,73]

ХУЛОСА

Хулоса ўрнида шуни айтиш керакки, ўқув-тарбия жараёнида замонавий педагогик технологиялардан ўз ўрнида фойдаланиш талабаларнинг билим олишга бўлган қизиқишларини орттиради, билиш фаолиятини фаоллаштиради, ўқув-тарбия жараёнининг самарадорлиги юқори даражада бўлишига имкон яратади.

REFERENCES

1. “Педагогик технологиялар ва педагогик маҳорат” Омонов Х.Т., Хўжаев Н.Х. Тошкент 2012й.
2. Абдурахмонова, З. Ю. (2021). ЗАМОНАВИЙ ЎҚИТИШНИНГ МУАММО ВА ЕЧИМЛАРИДА САМАРАЛИ ЁНДОШУВ. *Academic research in educational sciences*, 2(CSPI conference 1), 1189-1193.
3. Aripov, N., Kamaletdinov, S., Tokhirov, N., & Abduraxmanova, Z. (2022). Simulation Modeling of Train Traffic Based on GIS Technologies. *European Journal of Life Safety and Stability* (2660-9630), 16, 73-82.
4. М.Н.Ҳасанов, Б.З.Зайниддинов, О.А.Абдухалилов, & Д.Д.Джурайев. (2022). МЕҲНАТДА ИНСОННИ ШАКЛЛАНИШДАГИ АҲАМИЯТИ . *JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS*, 4(3), 116–123.
5. То‘рабоев, Ш. Г., Тоиров, З. Т., Абдуллаев, Ж. З., Г‘улломов, Ш. М., Hasanov, M. N. (2022). FOROBIYNING FALSAFIY ASARLARIDA INSONNING KELIB CHIKHISHI.
6. Mirshod Numonovich Hasanov ABU NASR FOROBIINING INSONNI AHLAKKII KAMALOTI TUGRISIDAN KARASHLARI SHAKLANNISININING IJTMOYTARIHIKHIY MANBALARI // *Pedagogik fanlarda akademik tadqiqotlar*. 2022 yil. 6-son. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/abu-nasr-forobiyning-insonni-ahlo-iy-kamoloti-t-rishniy-arashlari-shaklanishining-izhtimoiytarihiy-manbalari> (kirish sanasi: 29.10.2022).
7. Ramatov, J.S., & Khasanov, M.N. (2022). ANALYSIS OF THEORETICAL MODEL OF INNOVATION INVOLVEMENT IN EDUCATIONAL PRACTICE. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (6), 937-942.
8. Раматов, Ж. С., Муратова, Д., Султанов, С. Ҳ., Тухтабоев, Э., Кушаков, Ф., & Хасанов, М. Н. (2022). ИЖТИМОИЙ

АДОЛАТ ВА ҚАДРИЯТЛАР ПЛЮРАЛИЗМИ. *World scientific research journal*, 8(1), 102-108.

9. Ж. С. Раматов, Л. А. Валиев, & М. Н. Хасанов (2022). АУРОБИНДО ГҲОШ ТАЛҚИНИДА ИНСОН БОРЛИГИНИНГ АНТРОПОЛОГИК ЖИҲАТЛАРИ. *Academic research in educational sciences*, 3 (6), 688-695.

10. Раматов, Ж.С., Баратов, Р.Ў., Султанов, С.Х., Муратова, Д.А., Хасанов, М.Н., & Эрнийёзов, У.К. (2022). ЁШЛАР ЗАМОНАВИЙ МАДАНИЙ ҚИЁФАСИ ВА УМУМИНСОНИЙ ҚАДРИЯТЛАР ТУШУНЧАСИНИНГ МАЗМУН-МОҲИЯТИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (10), 376-386.

11. Раматов, Ж.С., Баратов, Р.Ў., Султанов, С.Х., Кушаков, Файзулла Абдуллаевич., Валиев, Л.А., & Хасанов, М.Н. (2022). ҲОЗИРГИ ДАВРДА ИЖТИМОИЙ АДОЛАТ ҲАҚИДАГИ ИЛМИЙ-ФАЛСАФИЙ ҚАРАШЛАРНИНГ ЎЗИГА ХОС ТАЛҚИНИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (9), 647-656.

12. Ж. С. Раматов, & М. Хасанов (2022). ШАХС ДИНИЙ ДУНЁҚАРАШИНИНГ ШАКЛЛАНИШИДА ИЛМНИНГ АҲАМИЯТИ. *Academic research in educational sciences*, 3 (7), 35-39.

13. Ш.Ф.Турабоев, З.Т.Тоиров, Ж.З.Абдуллаев, Ш.М.Ғуломов, & М.Н.Хасанов. (2022). ФОРОБИЙНИНГ ФАЛСАФИЙ АСАРЛАРИДА ИНСОННИНГ КЕЛИБ ЧИҚИШИ. *JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS*, 4(3), 141-146.

14. Бобошев, З. Н., Хасанов, М. Н., & Нуруллаев, Э. А. (2022). АБУ НАСР ФОРОБИЙНИНГ ПЕДАГОГИКА ФАНИНИНГ АСОСЧИСИ СИФАТИДА.

15. Рашит Ўсарович Баратов (2022). ТРАНСПОРТ ТИЗИМИДА ТАЪЛИМ ИСЛОҲОТЛАРИ ВА ИСТИҚБОЛЛАРИ. *Academic research in educational sciences*, 3 (TSTU Conference 1), 90-95.

16. Baratov, R. U. (2019). INTEGRATION OF A SCIENCE, FORMATION AND MANUFACTURE IN THE COURSE OF PROFESSIONAL TRAINING. In *ОБЩЕСТВЕННЫЕ НАУКИ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ: ПОЛИТОЛОГИЯ, СОЦИОЛОГИЯ, ФИЛОСОФИЯ, ИСТОРИЯ* (pp. 51-54).

17. Раматов, Ж.С., Баратов, Р.Ў., Султанов, С.Х., Муратова, Д.А., Хасанов, М.Н., & Эрнийёзов, У.К. (2022). ЁШЛАР ЗАМОНАВИЙ МАДАНИЙ ҚИЁФАСИ ВА УМУМИНСОНИЙ ҚАДРИЯТЛАР ТУШУНЧАСИНИНГ МАЗМУН-МОҲИЯТИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (10), 376-386.

18. Раматов, Ж.С., Баратов, Р.Ў., Султанов, С.Х., Кушаков, Файзулла Абдуллаевич., Валиев, Л.А., & Хасанов, М.Н. (2022). ҲОЗИРГИ ДАВРДА ИЖТИМОИЙ АДОЛАТ ҲАҚИДАГИ ИЛМИЙ-ФАЛСАФИЙ ҚАРАШЛАРНИНГ ЎЗИГА ХОС ТАЛҚИНИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (9), 647-656.

